

Μηναῖον Σεπτεμβρίου – Φεβρουαρίου με μελισμένα στιχηρά

Περγαμηνόν, 30×22, φφ 282, ὄχι μετὰ τὰ μέσα 12ου αἰ. (Σακ.: ἀρχές 14ου).

Τὸ χφ περιλαμβάνει τὶς ἀκολουθίες τῶν Μηναίων ἀπὸ α΄ Σεπτεμβρίου ἕως κη΄ Φεβρουαρίου (δὲν περιλαμβάνει ἐξ ὑπαρχῆς ἀκολουθία γιὰ τὴν κθ΄ Φεβρουαρίου). Κάθε ἀκολουθία ἀρχεῖται μὲ στιχηρὰ προσόμοια (ἂν ὑπάρχουν), ἄνευ μέλους. Ἀκολουθοῦν τὰ τυχὸν ὑπάρχοντα ἰδιόμελα μελισμένα μὲ μουσικὰ σημάδια. Τὰ ἰδιόμελα αὐτὰ παρατίθενται ὅλα μαζί, κατὰ τὴν σειρὰ τῶν ἤχων, καὶ ὄχι στὴν οἰκεῖα θέση. Ἀκολουθοῦν τὰ ὑπόλοιπα τῆς Ἀκολουθίας ἄνευ μέλους (τυχὸν Ἀναγνώσματα, Ἀπολυτίκιον, Κανὼν, Συναξάριον κλπ.). Δὲν περιλαμβάνονται μελισμένα τὰ στιχηρὰ τῆς α΄ Σεπτεμβρίου (βλ. παρακάτω)

Τὸ καθαυτὸ χφ εἶναι ἀκέφαλο, ἀρχόμενο ἀπὸ εὐχή τοῦ Ἀγιασμοῦ, ἡ ὁποία θὰ περιλαμβανόταν στὸ τέλος τοῦ Ὁρθρου τῆς α΄ Σεπτεμβρίου. Τὰ ελλείποντα φύλλα ἔγινε προσπάθεια νὰ συμπληρωθοῦν ἀργότερα (πιθανὸν τὸν 14ο αἰ, ὅπου τοποθετεῖ τὸ χφ ὁ Σακκελίων) μὲ 5 χάρτινα φύλλα (φφ 1-5) ποὺ ὅμως ἔχουν τοποθετηθεῖ σὲ λανθασμένη σειρὰ (ἡ ὀρθή: 1, 5, 2, 3, 4) καὶ τελειώνουν μὲ τὴν Θ΄ Ὠδὴ τοῦ Κανόνος. Ἔτσι, τὸ χάσμα στὴν ἀκολουθία παραμένει. Στὸ τμήμα αὐτὸ δὲν περιλαμβάνονται μελισμένα τὰ στιχηρὰ τῆς α΄ Σεπτεμβρίου.

Γραφὴ μᾶλλον μικρόσχημη (65-70 γραμμὲς κειμένου, σὲ δύο στήλες). Ἐρυθρὰ μελάνη γιὰ ἐπιγραφὰς καὶ μερικὰ τροπάρια, ὅπως τὰ Ἀπολυτίκια. Μικρογραφεῖς ἀγίων στὴν ἀρχὴ κάθε μηνός, ἐφθαρμένες συνήθως.

Σημειογραφία παλαιοβυζαντινὴ, προχωρημένο στάδιο τῆς Coislin [ἴσως ὄχι πολὺ ἐξελιγμένο, διότι ἡ Ἀπόστροφος χρησιμοποιεῖται συχνά, μόνη ἢ μὲ Κεντήματα κλπ, καὶ ἀντὶ Ἰσου καὶ Ὀλίου]. Πρέπει νὰ ἐρευνηθεῖ μήπως ὑπάρχουν στοιχεῖα Chartres. Τὸ Κύλισμα γράφεται σὰν Λύγισμα στὸ Δύο καὶ στὸ Ἀπέσω Ἐξω (ένωμένο καμιά φορὰ μὲ τὴν Ὁξεῖα), γράφεται ὅμως καὶ μόνο του, δηλ. σὰν Chartres Λύγισμα]. Ἡ χρῆση αὐτῆς τῆς σημειογραφίας τοποθετεῖ τὸ χφ τὸ ἀργότερο στὸν 12ο αἰ, καὶ περισσότερο στὸ α΄ μισό του. Τὰ χάρτινα φύλλα εἶναι μᾶλλον τοῦ 14ου.

Παραλείπονται κάποια στιχηρὰ τοῦ τυποποιημένου ρεπερτορίου, ὑπάρχουν ὅμως καὶ κάποια ἄλλα “ἀπόκρυφα” (π.χ. β΄ Σεπτ.). Τὰ μελισμένα στιχηρὰ σὲ δύο στήλες.

Ἴσως διαφορὲς ἀπὸ ΜΒ χφφ (κάποιες τυχαῖα: 1. *Βήματι τυράννου* (δ΄ Σεπτ), Β΄, διαφορὰ στὸ τέλος. 2. Στὸ *Ἄκουε οὐρανέ*, Ὁρῶν Χριστουγέννων, φ 165β, ἐκτενέστερο μέλισμα (μᾶλλον Κολαφισμός) ἐδώ, ἐνῶ Κράτημα+Ἐπέγευμα στὸ Α στὸ *πλούτου*)

Ἡ τάξις τοῦ Ἐωθινοῦ Εὐαγγελίου προβλέπεται μετὰ τὴν C΄ Ὠδὴ καὶ τὸ Συναξάριον. Εἰσάγεται μὲ τὸ “εἰς τὸν ὀρθρον. Προκείμενον.... Εὐαγγέλιον...”.

Χάρτινα φφ τὰ 137-8. Συνεχίζουν τὴν Ἀκολουθία τῆς η΄ Δεκεμβρίου. Σ΄ αὐτὰ καὶ ἡ θ΄ Δεκεμβρίου (Ἀγ. Ἄννης) χωρὶς μέλος τῶν ἰδιομέλων. Δὲν ὑπάρχει χάσμα στὶς Ἀκολουθίες.

165α τὰ στιχηρὰ τῶν Ὁρῶν κδ΄ Δεκεμβρίου ὅλα μαζί. (χωρὶς ἄλλα κείμενα γιὰ τὶς Ὠρες, ἀπλῶς μὲ τὴν ἔνδειξη: “τροπάρια ἰβ΄ ψαλλόμενα τῇ παραμονῇ τῆς Χριστοῦ γεννήσεως”)

166α τὰ στιχηρὰ τῆς κε΄ Δεκ “Τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ γεννηθέντος”, “Τί σοι προσενέγκωμεν Χριστέ”, “Ἡ βασιλεία σου, Χριστέ ὁ Θεός” δίνονται ἄνευ μέλους καὶ ἐμφανίζονται ὡς προσόμοια τοῦ “Δεῦτε ἀγαλλιασώμεθα τῷ Κυρίῳ” (μελισμένο). Φ 167β καὶ 168α, μετὰ τὰ τροπάρια τῶν Προφητειῶν: “καὶ λέγει μίαν περισσὴν”. Μετὰ τὸ ἡ΄ Ἀνάγνωσμα, “καὶ εὐθὺς τὰ Ἀντίφωνα”. Τρία Ἀντίφωνα [ἐπιλεγμένοι στίχοι] α) Ψαλμός 1, Ἀντιλαβοῦ μου Κύριε, β) Ψαλμός 2, Ταῖς πρεσβείαις τῆς Θεοτόκου, γ) Εἶπεν ὁ Κύριος... Ἀλληλούια (τριπλοῦν).

192α τὰ στιχηρὰ τῶν Ὁρῶν ε΄ Ἰανουαρίου ὅλα μαζί (χωρὶς ἄλλα κείμενα γιὰ τὶς Ὠρες, ἀπλῶς μὲ τὴν ἔνδειξη: “στιχηρὰ ψαλλόμενα τῇ παραμονῇ τῶν ἀγίων Φώτων· ποίημα Σοφρωνίου

Ἐπισκόπου Ἱεροσολύμων”)

- 192β τὰ στιχηρὰ τῶν Φώτων “Τὸν φωτισμὸν ἡμῶν” καὶ τὰ προσόμοιά του “Τὰ Ἰορδάνεια
ρεῖθρα”, “Τοῦ λυτρωτοῦ ἡμῶν”, “Σῶσαι βουλόμενος” δίνονται ὅλα ἄνευ μέλους.
- 193α τὸ στιχηρὸ [τῆς Πεντηκοστῆς], ἦχ. Β’ “Εἶδομεν τὸ φῶς τὸ ἀληθινὸν” περιλαμβάνεται ὡς
στιχηρὸ τῶν Φώτων. Αὐτόθι, στιχηρὸ, ἦχ. Β’, “Σήμερον ὁ Χριστὸς ὑπὸ Πατρὸς υἱὸς
προσμαρτυρεῖται· σήμερον τὸ Πνεῦμα κατέρχεται περιστερᾶς ἐν εἶδει”, τὸ ὑπόλοιπο ἴδιο μὲ
τὸ σήμερον ψαλλόμενον “Σήμερον ὁ Χριστὸς ἐν Ἰορδάνῃ ἦλθε βαπτισθῆναι”, μὲ τὴν φράση
ὁμως “Δόξα ἐν ὑψίστοις Θεῶ... εὐδοκία”.
- 194β Τὸ τροπάριο τῆς Προφητείας “Ἐπεφάνης ἐν τῷ κόσμῳ”, ἦχος Γ’ (ἄνευ μέλους).
- 196α Προβλέπονται 3 Ἀντίφωνα στὸν Ἑσπερινὸ τῆς Παραμονῆς, μὲ τὰ ἴδια ἐφύμνια, ὅπως στὴν
Παραμονὴ τῶν Χριστουγέννων. “Εἰς τὴν εἴσοδον· Φωνὴ Κυρίου ἐπὶ τῶν ὑδάτων, ὁ Θεὸς τῆς
δόξης. Ἀλληλοῦια (τριπλοῦν)
- 198α Τὰ στιχηρὰ “Φῶς ἐκ φωτός”, “Πῶς σε Χριστέ”, “Δεῦτε λαοί”* (προσόμοια μεταξύ τους),
“Σὺ ἐν Ἰορδάνῃ” ἄνευ μέλους. Τὸ σήμερον ψαλλόμενον “Σήμερον ὁ Χριστὸς ἐν Ἰορδάνῃ
ἦλθε βαπτισθῆναι”, μὲ τὴν φράση ὁμως “Δόξα ἐν ὑψίστοις Θεῶ... εὐδοκία”, μελισμένο.
**Δεῦτε λαοί, ἅπαντες συμφώνως Χριστὸν ἀνυμνήσωμεν, τὸν ἐν τῷ βαπτίσματι πάντας ἡμᾶς
καθαρίσαντα. Εἶναι “ἀπόκρυφο” [ἔχει ὁμως δημοσιευτεῖ ἠχογράφησή του, μὲ ἐλαφρῶς διαφορετικὸ
μέλος ἀπὸ τὸ A 139, ἀπὸ τὴν Dina Ljubojević, ἄρα σὲ κάποιο MB χφ θὰ ὑπάρχει]*
- 203β (ιε’ Ἰαν.) Τὸ αὐτόμελον “Ὅσιε πάτερ θεοφόρε Θεοδόσιε” καὶ 2 προσόμοιά του, ὅλα ἄνευ
μέλους. Τὸ μέλος τοῦ αὐτομέλου ὁμως δίνεται στὸ 204α.
- 227β (β’ Φεβρουαρίου) Τὸ ιδιόμελο, ἦχ. Βαρύς, “Κατακόσμησον τὸν νυμφῶνα σου Σιών”
μελισμένο, τὰ (“σχεδὸν”) προσόμοιά του “Τὸν μονογενῆ ἐξ ἀνάρχου τοῦ Πατρός” [ἄγνωστο
σήμερα], “Τὸν ἐκλάμψαντα πρὸ αἰώνων ἐκ Πατρός” ἄνευ μέλους [καὶ στὰ μουσικὰ
στιχηράρια δὲν περιλαμβάνεται τὸ μέλος τους].
Ὁμοίως, τὸ στιχηρὸ, ἦχ. Α’, “Λέγε Συμεών, τίνα φέρων ἐν ἀγκάλαις” μελισμένο, τὰ
προσόμοιά του (γραμμένα στὶς ᾠες) “Δέχου, Συμεών, ὄν ὑπὸ τὸν γνόφον”, “Δεῦτε καὶ ἡμεῖς
ἄσμασιν ἐνθέοις” (γραμμένο δύο φορές), ἄνευ μέλους [καὶ στὰ μουσικὰ στιχηράρια δὲν
περιλαμβάνεται τὸ μέλος τους].
- 252β “Τέλος σὺν Θεῶ τοῦ Φεβρουαρίου” [καὶ τοῦ χφ]

[δεῖγμα του δίνει ὁ Σακελλίων. Τὸ ἀναφέρει ὁ Σ. Καρὰς στὸ *Ἡ Βυζαντινὴ μουσικὴ σημειογραφία*, 1933, Πίν. Α’, γ’, καὶ ὁ Max Haas στὸ *Byzantinische und slavische Notationen*]